

УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В тезі розглядається про ризик як можливість виникнення негативних фінансових наслідків, а також шляхи управління комерційним ризиком на виробничому підприємстві.

Ключові слова: ризик, комерційний ризик, операційна діяльність, управління ризиком.

Abstract

The thesis considers the risk as an opportunity for negative financial consequences, as well as ways to manage commercial risk at a production facility.

Keywords: risk, commercial risk, operating activities, risk management.

В сучасних умовах ринку діяльність виробничих підприємств характеризується суттєвою невизначеністю як стосовно майбутніх цін на енергію, закупівельні матеріали, паливо і власну продукцію, так і стосовно коливань обсягів продажу виробів і, відповідно, закупівлі сировини, що залежить від змін в ціноутворенні, інфляційних процесів, зменшення купівельної спроможності споживачів та ін.

Рішення, що приймаються на підприємствах, стають все частіше ризикованими, тому що менеджери не в змозі оцінити характер змін хоча би на найближче майбутнє, що значно знижує якість управління та кінцеві результати діяльності[1]. Тому, повстає завдання щодо необхідності вдосконалювання системи керування ризиками шляхом постійного моніторингу ризикових втрат.

Будь-які зміни зовнішніх або внутрішніх чинників призводять до різноманітних змін в самій операційній системі підприємства, які можуть мати як позитивні, так і негативні наслідки. Такими змінами можуть виступати операційні ризики, які призводять до отримання збитків від основної діяльності підприємства. Вони є наслідком прорахунків у виробничій сфері, постачанні та збутовій політиці. Тому операційна система підприємства повинна бути пристосована до таких змін і відповідно реагувати з метою забезпечення постійності своєї ефективності.

В операційній системі підприємства розглядають виробничий, комерційний, фінансовий та інвестиційний ризики [2].

Комерційний ризик – це ризик, що виникає в процесі реалізації товарів та послуг, виготовлених чи куплених підприємством. Основними причинами виникнення комерційного ризику є: підвищення закупівельної ціни товару, зниження обсягів реалізації внаслідок падіння попиту (потреб) на товар, втрати якості товару в процесі обертання, зниження намічених обсягів виробництва і реалізації продукції та ін.

Виробничий ризик – це ймовірність збитків чи додаткових витрат, які зв'язані з перебоями чи зупинкою виробничих процесів, порушенням технології виконання операцій, низькою якістю сировини чи роботи персоналу тощо. До основних його причин відносять: зниження цін, за якими планувалося реалізовувати продукцію (послугу) у зв'язку з її недостатньою якістю, несприятливим змінами ринкової кон'юнктури, підвищенням попиту; зниження намічених обсягів виробництва і реалізації продукції внаслідок зниження продуктивності праці, простою обладнання, втрат робочого часу, відсутності необхідної кількості вихідних матеріалів, підвищеного відсотка браку виробленої продукції; низька дисципліна постачань, перебої з паливом і електроенергією; фізичний і моральний знос устаткування.

Фінансовий ризик – це ризик, що виникає при здійсненні фінансових угод, виходячи з того, що у фінансовому підприємстві в ролі товару виступають або валюта, або цінні папери, або кошти. До його різновидів можна віднести: валютний ризик – імовірність фінансових втрат у результаті зміни курсу валют у ході здійснення угод щодо їх купівлі–продажу; кредитний ризик – зв'язаний з можливістю невиконання підприємством своїх фінансових зобов'язань перед

інвестором у результаті використання для фінансування діяльності підприємства зовнішньої позики; інвестиційний ризик – ризик втрати вкладеного капіталу й очікуваного доходу.

Інноваційний ризик – це ймовірність втрат, що виникають при вкладанні підприємством коштів у виробництво нових товарів (послуг), які можливо не знайдуть очікуваного попиту на ринку. Він виникає за таких умов: при впровадженні більш дешевого методу виробництва товару чи послуги в порівнянні з уже тим, що використовується; при створенні нового товару (послуги) на старому устаткуванні; при виробництві нового товару (послуги) за допомогою нової техніки і технології.

Так, як повністю уникнути ризиків практично неможливо, то ними необхідно керувати. Управління ризиком має бути орієнтоване не тільки на сьогоднішнє, на розв'язання оперативних та тактичних завдань, а й створювати належну базу для ефективної діяльності підприємства у майбутньому.

Суб'єктом управлінських дій щодо розробки та впровадження стратегії управління ризиком підприємства є ризик-менеджер. Здійснення управління ризиком повинно базуватися на певних принципах [2]:

- системності – передбачає необхідність комплексного підходу до вивчення, оцінки та впровадження заходів з контролю за ризиком, а також необхідність врахування фактора ризику при розробці інших функціональних стратегій управління підприємством;
- обґрунтованості – передбачає необхідність досконалого обґрунтування заходів та дій, які проводяться щодо управління ризиком;
- економічності – передбачає необхідність оцінки кошторису витрат на управління ризиком та їх порівняння з можливими втратами підприємства у разі ризикових подій;
- послідовності – обумовлює необхідність дотримання ризик-менеджером певної послідовності дії для найефективнішого проведення управління;
- гнучкості – передбачає можливість та необхідність постійного оперативного коригування розробленої раніше стратегії та тактики ризик менеджменту у зв'язку з постійною зміною факторів, що обумовлюють ризики діяльності підприємства.

Реалізація управління ризиками виробничих підприємств потребує запровадження в діяльності: економічної служби – підтримки поточного стану собівартості продукції та її складових; маркетингової служби – проведення оцінок імовірного подорожчання сировини та можливих втрат ринків збуту продукції; технічних служб – визначення потенційних резервів підвищення продуктивності праці, зменшення норм витрат матеріалів, поліпшення використання технологічного обладнання, моніторингу можливостей заміни сировини та основних матеріалів більш дешевими та ін. До обов'язків керівництва підприємства повинно бути додано завдання моніторингу стану наявних резервів скорочення адміністративних та збутових витрат.

Отже, в умовах сучасної ринкової економіки ризик є ключовим елементом підприємництва. Усі види ризиків взаємопов'язані і впливають на діяльність підприємця, перешкоджаючи прийняттю рішень і оптимізації ризику. Саме тому ризик-менеджер повинен проводити якісний і кількісний аналіз ризику, визначати його причини виникнення, імовірність настання та передбачати наслідки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабак О. Фінансові ризики та основні методи їх нейтралізації / О.А.Бабак // Вісник УАБС. – 2012. - №6 (23). – С.71
2. Нескрасова А.В. Управління фінансовими ризиками в Україні в сучасних умовах / А.В. Нескрасова, В.М. Пастухов // Економічний простір. – 2015. – Вип.16 (125). – С.112-121.

Перерва Тарас Владиславович — аспірант, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: taraspererva@gmail.com

Науковий керівник: **Зянько Віталій Володимирович** — д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Pererva Taras V. — Postgraduate Student, Management and information security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : taraspererva@gmail.com

Supervisor: ***Zyanko Vitaliy V.*** — Dr. Sc. (Eng.), Professor, Head of the Chair of Finance and innovation management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia